

Saman vit. . .

»Men eru vit fjøldin, so veri tað sagt: vit krevja várt dagliga breyð!
vit sameintir ganga í lyst og í neyð til arbeiðis! Liv ella deyð!«

SOLEIÐIS ljóðar eitt brot úr einum slagsangi hjá arbeiðararørsluni. Sangurin, sum varð yrktur í hini öldini, hevur eisini síni boð í dag. Vit hóma longu í hesum sanginum stevnumiðini fyrri tí vælferðarsamfelag, ið javnaðarørslan bygd upp í Norðurlondum, Týsklandi og í øðrum londum við.

BÚSKAPARLIGA brýtur í bæði borð. Bæði her heima og úti í víðu verð. Kommunisman er fallin eystanfyrri. Og tað, sum Reagan og Thatcher skuldu byggja upp í móti blandingsbúskapinum, endaði í einum tómrumi. Tann parturin í heiminum, sum higartil hevur klárað seg frægast, eru londini við blandingsbúskapi, hóast síni mistøk, lýti og dagligar trupulleikar.

MEN tey nógvu vilja ikki loysa hesar trupulleikar við teimum fyrirteytum, sum vælferðarsamfelagið setir. Marknaðarbúskapurin er loysnin, siga tey. Og eisini nóg innar javnaðarørsluna eru við í hesum kórinum. Uttan at geva sær far um nógvar av teimum veikleikum, sum eru ein sjálfvylgja í tí kapitalistisku junglulógini.

USA er fyrimyndin hjá nógvum. Og í nógvum færum eru glæstrimyndirnar hugtakandi, men í »God's own country« eru 35 milliónir fólk ikki tryggjað móti sjúku og 45 milliónir megna ikki at gjalda sjúkratryggingina. Slíkt manninkandi finst ikki í londunum, har javnaðarhugsjónin hevur havt ávirkan.

FYRI tveimum—trimum árum síðani áðannaði javnaðarflokkurin í landsfundarsamtýktini, at vit máttu taka okkum saman vinnuliga, búskaparliga og á annan hátt. Fåa størri reinfæri, meiri kapping og ikki lata »alt ber til«-áskoðanina um okkum ganga. Vit áðannaðu, at neyðugt var at broyta hugburðin á nógvum økjum.

SÍÐAN kom búskaparliga skræðlið. Vit ávaraðu nóg ímóti tí politikki, sum formaður tjóðveldisflokksins kallar »miðvísan búskaparpolitikk«, tí allastaðni er hann miseyðnaður. Thatcher vann valið í 1979, tí hon segði, at arbeiðaraflokkurin gjørdi ov lítið fyrri at loysa arbeiðsloysis-trupulleikarnar. Hon bremsaði og eftir hálvum ári trifaldaðist arbeiðsloysið upp í tríggar milliónir.

IKKI skerst burtur, at Føroyar eru í eini lagnustund. Klára vit teir komandi mánaðirnar ella ikki? Eydnast tað at gjalda tað, sum skal gjaldast, ella renna vit okkum fóst? Eydnast tað okkum at koma um hesar trupulleikarnar, sum liggja fyrri framman og eydnast tað at økja fiskavirkingina, at útvega arbeiði til fleiri hendur og at økja útflutningsvirðið?

VIT vunnu seinasta val, tí fólkidi misti álitið á hinum flokkunum. Okkara valskrá gjørdist høvuðsevnið í valstríðinum. Tá fyrrverandi sambandstingmaðurin í Vágum í Dimmu skuldsætir blaðstjóran fyrri at renna undan teimum 10 vallyftunum, so er tað alt annað enn so.

DAGLIGA verður arbeiðt fyrri at bota um stöðuna hjá høvuðsvinnuni, so meira fæst burturúr. Alt fleiri hendur virka lidnar matvørur, sum vit talaðu fyrri. Men hinvegin mugu vit áðanna, at dagliga missa fólk arbeiði í tænaðsvinnuni og byggivinnuni. Ikki fyrr enn meiri kemur burtur úr høvuðsvinnuni, verður nakað munandi hjá øðrum.

OG frá hesum stað kunnu vit ikki annað enn heita á landsstýrið um at hjálpa alivinnuni úr teimum álvarssomu trupulleikum, hon er í í løtuni. Hon hevur stóran samfelagstýðning, og eisini eigur meiri at verða virkað úr alifiski her á landi.

HÓAST trupulleikar og nívanði trongstöðu í mongum heimi, so liður eingin neyð. Tey flestu hava eitt arbeiði og fáa sína løn. Men nóg skal fáast upp á pláss og nógvar ábøtur skulu gerast. Men lítið nyttar at seta seg at kúra. Vit mugu og skulu arbeiða okkum burtur úr trupulleikum og »sameintir ganga í lyst og í neyð, til arbeiðis, liv ella deyð!« Tað finst valla annar útvegur enn at taka eitt lógvatak saman.

»Hvar er rás yvir reynið?«

Júst hesi orð vóru tey fyrstu, sum komu mær í huga, tá ið eg seinasta friggjadag las Fjurtanda. Drúgv, atfinningarsama og dapra viðgerð teirra av uppskotinum til eina arbeiðsloysistrygging gevur fólk flest ta fatan, at her er í veruleikanum talan um eina skipan, sum fer at gera ilt verri. Eingin glotti, eingin bati fyrri arbeiðarar, útróðrar- og fiskimenn og tiansheldur nakran annan.

Ein part av hesum hevur Hergeir Nielsen, tingmaður, skrivað, og restina eigur blaðstjórin.

Tá ið málið var til fyrstu viðgerð, gjørdi eg tingmenn greiðar yvir, at her var talan um eina rammulóg. Tískil skal ein hópur av reglum o.o. gerast, og tað verður fyrsta uppgávan hjá einum komandi stýri. Vónandi var tískil, at tingmenn ikki fullu fyrri freistingini at viðgera marginaldømir, har reglur enn ikki eru gjørdar. Men hóast hetta, so tosaðu tjóðveldismenn t.d. um ein sumbing, sum skuldi noyðast til Eiðis til arbeiðis og onnur líknandi dømir.

Sjálvandi vóru vit fleiri,

sum náddu fram til ta niðurstøðu, at orsøkin til, at teir í so ríkiligt mál fokuseraðu upp á einstøk dømi, var at teir í breiðari merking ikki høvdu so nóg av bera fram.

Tað er skiligt, at tit nú halda, at samgongan við hesum uppskoti hevur yvirhálað tykkum. Men tað mugu tit liva við.

Í blaðnum friggjadagin halda teir stásið við líka. Júst, sum tá smádrongur hevur fingið sín fyrsta lummaroknara, hevur blaðstjórin drúgvur útrokningar um, hvussu veitingarnar minka, um tú eftir arbeiðsloysi í longri tíð tekur av einum arbeiðstilboði nakrar fáar dagar.

Greiða »intentionin« í logini er, at tað skal altið lona seg at taka av einum arbeiðstilboði. Fyri at »intentionin« altið skal vera til staðar, verða hesi dømin hjá Finnboga sjálvsagt tikin upp við rót.

Áðrastaðni verður hildið fast við, at gjaldið til skipanina er ein skattur. Nú veist um, hvussu skattur verður defineraður.

Eg hugsi, tað er OECD,

sum sigur, at eitt tvungið gjald, sum verður útskrivað til tann almenna sektorin, uttan at veitingin frá tí almenna samsvarar inngjaldingunum, er ein skattur.

Út frá hesum er í arbeiðsloysistryggingini ikki talan um skatt. Fyri tað fyrsta fer gjaldið ikki til ein almennan sektor, og harnæst er talan um eina ávísu veiting, sum øll, sum gjalda, kunnu fáa, tá ið tey verða rakt av arbeiðsloysi.

Annars ivist eg ikki í, at Finnbogi veit, nær talan er um eykaskatt. So seint sum í mai 1989 var hann sum figgjarmálaráðharri primus motor fyrri einum uppskoti til lögtingslóg um eykaskatt til landskassan.

Sjálvandi ber til at siga, at tænaðmaðurin ikki fær nakra veiting, tí líkt er til, at hann ikki verður sagdur upp. Sostatt líkist tað tá einum skatti, men pengarnir fara ikki inn í tann almenna sektorin. Her er meira talan um eitt solidaritetsgjald.

Hergeir Nielsen sigur í síni grein (citát) »Úrslitið av hesum nevndararbeiði liggur nú á tingborði, og

stutt sagt er ikki talan um nakra trygd, men um smávegis lummapiening til teirra, sum samfelagið ikki vil vita av longur« (citát endað).

Vit harmast um, at útgjaldið ikki fyrstu tíðina fær verðið størri, men tað eydnast vónandi seinni. Men so at kalla góðar kr. 10.000,- um mánaðin fyrri lummapiening, ja, tað velst fyrst og fremst um, hvat peningaríkið, ein er vanur við. Fyri fólk, sum arbeiðsloysið rakar, og sum í dag ikki fáa hjálp, so eru kr. 10.000,- sanniliga ikki lummapiening, um tær ikki røkka til alskyns marglæti.

At samfelagið ikki vil vita av teimum nógvu arbeiðsleysu er ein sera óheppin orðing. Hetta er tann samfelagsbólkur, sum er politikaranna vánaliga samvitska, og vit verða sanniliga av teimum.

Síðan skrivur Hergeir Nielsen um stýrt nevndararbeiði. Henda spurningur kundi tú latið farið víðari til nevndina.

Í § 10 stendur, at tryggj-ingartakari, sum verður

Framhald á síðu 9

Lesið yvirliðið yvir drignu bingotølini á síðu 14.